

ásványtalajban tartalmazott tápanyagok kedvezőbb alakban és nagyobb mennyiségben állottak rendelkezésre a csetetéknek, a közönséges sorvetésnél ellenben a humusrétegnek nagy része tönkre megy, még mielőtt azt a cseteték gyökereikkel elérhették volna; azonfelül a vetés beiszapolása ezen erdősítési módnál teljesen ki van zárva és a gyomok által való elnyomás veszélye is kisebb. Az erdősítés költségei a szokásos sorvetés költségeinél valamivel nagyobbak voltak. (Tharander Forstl. Jhrb.)

Két czikk az erdészetről.

Lapunk mult évi utolsó füzetében megigértük volt olvasóinknak, hogy alkalomadtán szószerint közölni fogjuk azon bírálatot, mely a „Pesti Napló“ mult évi 211. és 218. számaiban B. J. aláírással e lapok szerkesztőjének „A magyar állam összes erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása“ című műve ellen megjelent s a mely egy szintén a „Pesti Napló“-ban napvilágot látott másik czikkkel egyetemben egyuttal a földmívelési miniszterium erdőügyi intézkedéseit és általában a magyar erdészetet is szigoru kritika alá vette. Miután most terünk megengedi, beváltjuk ígéletünket, mert az a meggyőződésünk, hogy B. J. ur hirlapi közleményeire nem adhatunk méltóbb feleletet, mintha tartalmukat egész terjedelmükben megismertetjük az illetékes szakközönséggel, hadd mondhasson mindenki maga itéletet a tudás azon mértékéről, mely e cikkekben nyilvánul. Nekünk nem sok szavunk lesz B. J. urhoz, s csupán egy pár sorban kisértjük meg kifejteni B. J. ur kritikájának érveit bombasztikus frázisainak hüvelyéből, hogy aztán szembeállithassunk ezekkel néhány illetékes nyilatkozatot s rámutathassunk másfelől azon forrásra melyből B. J. ur kritikája fakad.

B. J. ur bírálata és támadása két külön czikkben látott napvilágot „Erdeink“ és „Erdészetünk“ felirattal. Ezek elseje

az „Erdeink“ feliratu, mint egy előre bocsátott tájékozó megjegyzés mondja: „kis kritika“ akar lenni egy „nagyszerű mű felől, mely államköltségen jelent meg“. Tartalma szó szerint a következő:

I.

Ha valakit pipere és csillogó máz annyira gyönyörködtet, hogy a közmondásos férges gyümölcs, vagy festett koporsó még csak eszébe sem jut: az sok örömet találhat abban a pazarfényű diszmunkában, mely a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter megbízásából a m. kir. országos főerdőmester által megírva államköltségen jelent meg.

A három föliokötetes művet terjedelmére nézve is méltán sorolhatjuk az óriás sajtótermékek közé. Térfogata ugyanis nem kevesebb mint 832 czentiméter, míg vastagsága 10 czentiméterre rug, azonfölül pedig illusztrációképen 12 osztagban egy rengeteg térkép van hozzá mellékelve, melynek hossza 2.8 méter, szélessége pedig 1.8 méter.

Nyelvi tekintetben sem maradhatott e nagyszerű munka az általánosság szokásos kerete között, szövege magyar, német és francia nyelven van kiállítva, s azért a térkép czime is három nyelvű.

E műnek felirata így hangzik: „A magyar államerdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása“ ára térkép nélkül 15 forint, térképpel pedig már éppen nem szegény embernek való, mert 22 forinton alól nem vesztegetik.

A munka kiállítása tehát — mint első tekintetre látszik — jóllétet és pazar fényűzést hirdet, ámbár államadósságunk szörnyű terhe alatt az elsőből semmit sem tapasztalunk, az utóbbihoz pedig — mint látszik — hajlamunk még mindig kelleténél bővebben van ugyan, de hogy képességünk s erőnk is volna hozzá, azt hasonló diszmunkák kiállításánál bizonyítgatni nagyon bajos dolog.

Napjainkban az ilyen nagy diszmunkák fölötte veszedelmesek; ragyogó külsejükkel meghódítják a szemlélot, de ha tartalmokat tüzetesebben vizsgálja s egyik paradokszon után a másikra bukkan, csakhamar azon meggyőződésre jut, hogy már döntő köreinkben is az üzletszerűség és nagyzás szelleme lett uralkodóvá.

De menthetetlen hiba volna, ha köszönettel nem fogadnók mind-azt, ami által az előttünk fekvő mű lehetségessé teszi azt, hogy a népjóléttel oly szoros kapcsolatban levő államerdészeti gazdálkodás titkaiba bepillantassunk.

Az egész munka legnagyobb részben rovatos kimutatásokból áll; a szöveg meglehetősen csekély és szűk keretben a magyar-horvát-szlavonországi, 15,957587 holdra terjedő erdőségek leírására szorítkozik; a szöveg többi része az erdő és vadászati törvényt, meg azon monstrozus rendeleteket tartalmazza, melyeket most 20, 40, 80 krajczáron az egész országban árulnak s az érdeklettek már régen ismernek.

Hogy azonban ezen pazarfényű munka egyéb tartalma milyen; nincs-e itt dolgunk teljesen fölösleges fényűzéssel; háramlik-e belőle valamelyes haszon az ország lakosságára — ez az, a mit ezennel vizsgálni akarunk.

Köztudomású dolog, hogy a mi erdeink a rabló gazdálkodás csapásai alatt ki vannak merülve, elnyomorodva s csaknem végpusztulásra juttatva annyira, hogy némelyeknek tenyészképessége is csak emberöltők multával lenne tevékenységre kelthető. Ezt a diszmunka szerzője is nyiltan elismeri.

És Magyarországon nemcsak a 6.878902 holdra terjedő, községi, hitbizományi, közbirtokossági s egyházi erdőségek vannak ily siralmas helyzetben, hanem azok is, melyeket az állam saját, közvetlen kezelése alatt tart. Kitűnik ez abból, hogy az eladható, tehát kedvezőbb fekvésű erdőkben a tölgyfa készleti hiány az előttünk fekvő mű szerint is 16,3 millió, a fenyvesekben pedig 18,4 millió tömörköbméternyi; az az a kincstári erdők 34,7 millió tömörköbméterrel tul vannak vágva, a távolabbi, értéktelen bükkösökben 28,7 millió tömörköbméternyi fölösleg van; és még hogy a kincstári erdők területén még beerdősítést igénylő 100000 holdnyi vágásterületek állapota a jelentől pénzt és munkát követelő erdősítése a mult időről maradt vissza. Valóban önkéntelenül is az a gunyos fölkiáltás tör ki az ember ajkai közül: mily bájos, kies vidék lehet az!!

Biztos átnézet kedvéért azonban vegyük szemügyre a fényes kiállítású térképet. Ez a hazai erdőket három csoportokban, különböző

színekkel tünteti föl, és pedig a tölgyfaerdőket zöld színnel, a bükösöket barna, a fenyveseket pedig szürke színnel.

Hogy mi célja lehet ennek a szépen kifestett térképnek, mely oly erdőségeket is tüntet föl, melyek egykor megvoltak s melyeknek most is meg kellene lenniök, de nincsenek — azt bajos kitalálni, kivált ha meggondoljuk, hogy néhány millió holdnyi terület, mely erdőséghez tartozik ugyan, de most már oly kopasz és sivár talaj, hogy gunyból sem lehet erdőnek nevezni, még mindig erdőnek van felvéve, holott tulajdonkép már csak az erdőművelés egyik terhes nyüge.

S ha már fölládoztuk azt a nagy költséget, mely az ilyen óriási diszmunka kiállítására szükséges, annyit legalább méltán elvárhat a hazai közönség, hogy a kép, melynek hazánk erdőségeit kell föltüntetni, hű legyen; elvárhatja, hogy abból világosan láthassa és tudhassa, mily rengeteg összegre rugó beruházás kell még ahhoz, míg erdőink nemcsak papiroson lesznek, hanem a valóságban, az isteni természet ölén, méltán elvárhat legalább annyit, hogy tájékoztathassa magát, hogy tulajdonképen hol keressen, hol kereshet még erdőt.

Azt mondja az előttünk fekvő munka, hogy a „viszony, mely a kincstári erdőknél tapasztalható, egyes kisebb részeket kivéve, a többi erdőknél sem mondható jobbnak. „Ezen viszonyokban leli tehát természetes magyarázatát a földművelési miniszter ur azon intézkedése, hogy az erdőgazdasági üzemtervek készítésére az erdőtörvényben nyert felhatalmazása alapján kiadott utasításban az erdőhasználat szabályozására és a tulvágatások elhárítására ajánlatomra azt mondotta ki, hogy az erdők használatánál a forda évszámának megfelelő, évi egyenlő területek vágattassanak, illetve, hogy a használat nem a fatömegre, de a területre alapítandó.

Ezen rendelet, illetőleg jó tanács, mely sok esetben nem is fogatosítható, nagyon szerencsétlen órában talált születni, s ha terünk engedné, szétszednők azt egészen apróra is, elég legyen azonban annyit mondanunk, hogy a mi erdészeti szaktekintélyeink — sajnos, nem a hazaiak — sokkal többet gondoskodtak és sokkal több becses anyagot is gyűjtöttek már, hogysesem bármily irányban is zavarba jöjjenek, csak attól kell tartózkodni, hogy — mint az a burokratikus világban már szokássá vált — egy megmarkolatlan, nagy egészlet egy kaptafára akarjunk erőszakolni.

Az erdőkezelés módja oly sokféle körülményektől függ, hogy némely esetben tanácsos az erdei gazdálkodást a fatömegre, a fakészletre alapítani, valamint más esetben meg tanácsosabb a területet venni alapul; de mindkét esetben bizton meghatározható az erdőállományra nézve mind a terület — mind a fakészlet. — De a tulvágások s tulkapások ellen semmiféle üzemterv sem nyújt biztosítékot, ha reális szerénység, erkölcsi kötelesség érzettel párosulva nem szab irányt és határt az illetők tevékenységének.

És ha már a volt erdőségek romjain tett, rendkívül költséges intézkedések folytán az erdőtulajdonosra nagy áldozatokat rakunk, melyeket az a jövő nemzedék érdekében meghozni kénytelen: akkor nem csak méltányos, de igazságos is, hogy mind saját, mind haszonélvezetül birt erdőinek jövedelme az utolsó fillérig ki legyen mutatva s ne legyen függővé téve sem a vakesettől, sem pedig egy s ugyanazon kaptára erőszakolt s egyéni viszonyait tekintetbe nem vevő, részletes intézkedésektől.

Az előttünk fekvő munka meglehetősen hiven tünteti föl az 1880-diki, 23374 sz. alatt megjelent utasítást, a mely szerint az erdészeti üzemterveket készíteni kell; hanem arról megfélekedzik a szerző — már az aztán egészen mindegy, akár szándékosan, akár esetlegesen — hogy a fakészlet holdankint 300 tömörköbméterre átszámítandó, valamint az ugyanott foglalt szabályrendeletéről is, mely szerint a fekvések minden erdőtagnál a világtájak irányában rovatosan föltüntetendők. Hogy mi okozta ezt a megfélekedezést, körülbelül sejtjük, — s a gyakorlati álláspontnál fogva igen örömet ragaszkodunk ezen sejtelmünkhöz, s úgy hiszszük, hogy nemsokára még sok olyan dolog kerül a lomtárba, ami fölösleges, időrabló s költséges is, úgy hogy eltávolításukkal csak a jó ügynek teszünk szolgálatot.

Azon törvényes kedvezmény ellenére, mely szerint a magán-erdőtulajdonosok, kik üzemterveiket az egész ország számára megállapított minta szerint készítik, a miniszteri jóváhagyás alá terjesztik és nyilvántartják, szinte csak felét fizetik az egyenes adójuk után rájuk rótt községi pótléknak, a szerző így nyilatkozik: „Ezt azonban, miként a tapasztalat mutatja, még nem tudják kellően méltatni.“

Mi azt hiszszük, hogy az erdőművelés és erdőfenntartás iránt támasztott szerény követelések az egész országban annyira népszerűek,

hogy ha e tekintetben a mellőzhető zaklatásokat elkerüljük s a kiadásoknál finanziaális erőnk korlátai között maradunk, ezen fontos államgazdasági ügy minden nehézség nélkül rendezhető lesz, amint hogy ezt tények bizonyítják s bátran merjük mondani, hogy ellenállásra még az annyira elhíresztelt községek sem gondolnak, valamint a magánerdőtulajdonosok is szívesen fogadnának minden jótékony intézkedést, csak ne legyen az oly tulságosan tudós módra berendezve, hogy belőle mind az erdőtulajdonost egyenesen sujtó, mind az államadósságot hatványozó terhek származzanak.

Minthogy erdőségeink, úgy mint már előrebocsátók, teljesen tönkre vannak téve, az 1879. erdőtvény XXXI. czikke a legegyszerűbb szavakban elrendeli, hogy a legnagyobb szorgalommal és minden lehető áldozattal kell azokat művelni s ápolni s rábizza ezen üdvös törvény végrehajtását mindig az illető földművelési miniszterre. Most megjelent rendeleti uton a föntebb idézett utasítás, mint valami tankönyv a legcsekélyebb részletekbemenő intézkedésekkel, teremt az erdőtulajdonosok (élvező) számára 24 táblán 700 rovattal hatféle térképeken egy amalgamát, hogy arra alapítsák az összes, 6 millió holdnyi erdőségek művelését.

A jelen földművelési miniszter, megfigyelve az erdészi körökben nyilvánuló nézeteket, alkalmasint belátta, mily elrémítő hatása van ennek a tömérdek utasításhalmaznak, mely az erdei gazdálkodást 700 rovatba szorítja, a gondolkodó erdésznek józan belátását s tapasztalati tudományát szárnyaszegetté teszi s haladása elé gátakat rak, így jött létre három év mulva az 1883-diki, 4190. számú rendelet, mely egyszerű üzemtervek készítését rendelé el s az erdőket négy csoportra osztá, hogy legalább a kis erdőtulajdonosok a sok vonalozással és rovatolással járó zaklatástól meg legyenek kimélve.

Ezen körülmény, ebben a nagy műben, mely erdőgazdaságunkkal oly tüzetesen foglalkozik, egyetlen betűvel sincs megemlítve, hanem a két rendelet szerény ártatlanságban egymáshoz simulva van fölhozva.

II.

Ha a haszonélvező erdőbirtokos átgázolt mindazon költséges zaklatásokon, melyeket a különféle erdészeti hatóságok, le egész az okleveles erdőcsőszig ráraznak s készítettett magának 700 rovatu,

hatféle térképpel felszerelt üzemtervet, akkor jut még csak az igazi zsákutczába; mert ha mindezen szerencsésen átesett is, a kényes pénzügyi részről még mindig nem volt szó, s ha ezzel is éppen oly módon kell elbánni, akkor éppen oly számos rovatolás kell arra is, hogy végre a boldog erdőbirtokos megtudhassa, hogy tulajdonkép mit jövedelmez — vagy jobban mondva — mit nem jövedelmez az ő erdeje. Az adó biztosítva van, a többin törje a fejét az erdőbirtokos, csináljon adósságot, hisz ott megy előtte ezen kényelmes ösvényen utánozhatatlan bravurral maga az állam.

Az előttünk fekvő munkából látjuk, hogy azon csemetékből, melyeknek tenyészési költségét az erdei kihágások után fizetett bírságokból származó, országos alap fedezi, 11 millió darabot osztottak ki olyan birtokosok között, kiknek kopár, erdősíthető s művelésre alkalmas telkeik vannak. Hinni akarjuk, hogy ezt a csemetemennyiséget az utolsó darabig csakugyan mind kiosztották, hanem a dolog legérdekesebb részét, azt tudniillik, hogy a kiosztott csemetékből mennyi fogamzott meg s indult tenyészésnek, mint haszontalant, hallgatással mellőzi a munka szerzője.

Mi azt tartjuk, hogy ezen fontos közgazdasági ügyben ily módon, ha t. i. a Szeged tájékán vagy az ország még távolabbi vidékein tenyészített fiatal csemetéket ide s tova hurcoljuk, kedvező eredményt nem érhetünk el. Ugyanis az erdei gazdálkodás terén rég megállapított tapasztalati tény az, hogy ha a drága költséget sárba nem akarjuk dobni, az erdőműveléshez szükséges plántákat, a mennyire csak lehet, a legközvetlenebb közelben, magán az erdősíthető talajon kell tenyészteni s jövendő talajukhoz hozzászoktatni, hogy azután minden nagyobb költsékezés nélkül lehessen őket kiültetni.

Sokkal fontosabb föladat lenne a kormányra nézve az, hogy a községekben az erdei gazdálkodás iránti érzéket és hajlamot fölébresztsze s a lakosságot az ilyen foglalkozáshoz szoktassa, s hogy drága, rossz, vagy problematikus értékű magvakért ne kelljen évenként százezreket a külföldre küldennünk, a magtermelést itt, magában az országban honosítsa meg. Erre első sorban az államerdők vannak hivatva, de más hazai erdőbirtokosok is szívesen vállalkoznak magtermelésre, mihelyt tudják, hogy terméköknek biztos vevője lesz.

A munka kimutatja, hogy a két millió holdra terjedő államerdőségekben az 1884. év folytán a tűz 417.⁵, a víz 69.³¹, a szél 278.⁰, az egér és hernyó 600 holdnyi kárt tett, tehát összesen 1364.⁸ holdra terjedő erdőkárosodás történt.

Mindenesetre szembeszökő lesz az sokakra nézve, hogy az előtünk fekvő munkának eme nagy szorgalommal összeállított s minden kétségen kívül fontos adatai mellett a vadról, mely az erdőgazdaságnak legnagyobb ellensége s az általa okozott károkról a tömérdék sok rovatozás daczára sincs említés téve. — Vagy talán azokat a károkat, a miket a szarvasok, őzek, a nyulak okoznak, hogy a folyton szaporodó vaddisznókról, medvékről s egyéb kártékony vadakról ne is szóljunk mondom, azon károsításokat a nagyszámu erdészeti személyzet még nem vette volna észre?

A mű szerzője az erdőségek rossz állapotának okát igen helyesen a tulságos mértékig üzött legeltetés-, a vágásban keresi, s azután még a bárányt és kecskegödölyét is egy darab szabályszerű szarvasmarhának véve, legelőterületek szerint kiszámítja, hogy az összes legelőterületeken 64 millió métermázsányi szénaérték, vagyis 3 millió darab felnőtt barom számára a táplálék hiányzik és az erdei legelőket tekintetbe véve, azon következtetéshez jut, hogy azok ennek a legelőhiánynak legfőlebb egy negyed részét pótolhatják. — Ez a számadás is a gazda nélkül van csinálva, mert ha minden hasznos háziállatot, még a bárányt és a kecskegödölyét is beszámítjuk, akkor a mi szerény véleményünk szerint az is jogos és méltányos, hogy ezekre menő szarvasainkra, vaddisznóinkra, százezrekre rugó őzeinkre s milliókra menő nyulainkra, melyek sokkal hamarabb keresik föl a legelőt, mint háziállataink, szintén számítsunk ki valami kis legelőterületet. — Hogy a szerző ur ezen, oly mostohán gondozott állatokat mezőn, réten vagy állandó legelőn sohasem látta volna, azt föltenni nem lehet, hanem a számításaiban való bizalmunk a fölhozottak után nagyon megingott.

Továbbá kimutatja a szerző, hogy az országban a fakészlet értékesítésnél sok, tekintélyes s nagy tőkékkel rendelkező firma működik közre. Ilyen czégek, melyek körülbelül százezer forintig jót állanak, föl vannak számlálva 60-ig; vannak azonban közöttük olyanok is, kik egy milliónál vagy százezereknél is többre mennek: olyanok pedig, kik legalább ötvenezernyi jótállást nyújtanak, 80-an vannak.

Ki van továbbá mutatva statisztikai alapokon a kis fakereskedők, gyárosok és iparosok egész száma, s 400-ra rug azoké, kik épületfával, 1600-ra pedig azoké, kik tüzelőfával kereskednek.

Ezen adatok ingatagsága a kereskedővilág természetében leli alapját s azért, a mennyiben a kereskedők pénztárába s üzleti könyveibe néhány pillantást engednek s azon gyakori változások mellett, melyeknek a kereskedők ki vannak téve, velők is meg lehetünk elégedve. De, hogy ezen kimutatásokon fölül mi czélja lehet annak a XLI. táblának, a melyeken megyénként teljes névvel föl vannak sorolva azok a czégek, melyek a főtebb jelzett üzleti ággal foglalkoznak — azt nem igen birjuk felfogni. Reklám nem lehet, mert csak a név s nem egyszersmind a czim van följegyezve s hogy azt a jelenkor vagy a jövő tudja-e, hogy például Abauj-Tornamegyében Herzfeld Gyula, Aradmegyében Kohn Jakab, Békésben Neustadt Druker, Fehérmegyében Milch Izrael és Jakab, Nyitrában Berdách Károly stb. egykor fakereskedést üztek, vagy erdőségekkel spekuláltak, annak bizony statisztikai vagy történeti jelentősége nincs. Az már jelentene valamit, ha ki volna mutatva, hogy a mi fakereskedőink elődei holdlakók voltak, akkor legalább tudnók, hogy ha a holdban csakugyan nem tenyészik a növényzet, miért nem tenyésznek ott a növények.

Hogy miért kellett ennek a munkának francia nyelven is megjelenni, azt közönséges józan észszel alig lehetne kitalálni. Alkalmasint azt hiszik az illetők, hogy Franciaországban finanziaális nyomorúságunk enyhítésére jó üzletet csinálhatnak vele, valamint talán azért is, hogy azon idegen nemzet élvezhesse a mi gazdag állapotunkat felül, melylyel mi fényt és pazarlást üzünk; mert hála hazánk jó nemtőjének, nekünk mindenünk milliókban van, t. i. adósságaink, kopasz hegyeink, túlvágott erdeink, takarmányhiány és elégedetlenség.

Noha ezen mű a főnforgó szükségnek akar megfelelni, ezt a célát még sem éri el, mert méregdrága voltánál fogva csak boldogabb halandók férhetnek hozzá, az erdészek pedig, tehát azok, a kiket leginkább érdekel, éppen nem gondolhatnak arra, hogy maguknak megvegyék.

Az osztrák kormány, melynek szintén igen alapos szemrehányásokat lehet tenni, az 1861. és 1862. évekre átnézeti táblákat készített az egész monarchia általános statisztikájához, melyeken

még a lombard-velencei királyság is ott volt. Ezek az átnézeti táblák 3 frt 20 krba kerültek, a hozzávaló, erdészeti részt pedig a birodalmi erdészegylet ingyen közölte.

A legszemlésebb elméletek is csak egyes vonások az emberi agy saktábláján; a legragyogóbb kísérletek is csak gyermekjátékok, ha bensőleg gazdaggá és megelégedetté nem tesznek.

B. I.

Ebből áll B. J. ur első cikke, mely — mint olvasóink láthatják — nem csupán könyvbírálat, hanem egyszersmind erős támadás azon kormányintézkedések ellen, melyek az üzemtervek elkészítése ügyében kiadattak, sőt a ki jól megfigyeli B. J. ur észjárását, arra is könnyen rájöhethet, hogy tulajdonképen ezek a kormányintézkedések azok, melyek őt felingerelték. Miért? majd kitünik később, a második cikk közlése után, mely lényegében szintén az üzemtervi utasítások ellen van intézve. Maradjunk tehát most csupán a könyvbírálatnál s lássuk mikből is állnak hát azok az ellenvetések, melyek miatt B. J. oly erősen kikel a bírálat alá vett mű ellen.

Nem tetszik neki, hogy a munka terjedelmes, hogy 10 *cm* vastagságu, hogy tisztességes papirosra van nyomva, hogy egy nagy szinezett térkép is van hozzá csatolva s hogy mindezek után az ára tetemes.

Nem tudja kitalálni, mi célja lehet a sok táblázatos kimutatásnak s egy olyan térképnek, mely a jókarban levő erdők mellett községről községre gondos részletességgel kitünteteti még azon kopár erdőterületeket is, melyek manapság már csak az erdőtenyésztőnek adhatnak gondot, s mégis nyomban utána hiányosnak mondja az előbb tulterjedelmesnek talált munkát, mert — mint mondja — nem nyújt tiszta képet erdőségeinkről, s nem ad felvilágosítást arra nézve, hogy hol lehet még hazánkban erdőt keresni; nem mutatja ki részlete-

sen, hogy mily nagy összegre rugó beruházásra van szüksége az országnak, míg nemcsak a papiroson lesznek erdei, hanem a valóságban is.

Gunyosan — mint értéktelen dolgot — idézi a könyv azon adatát, hogy hány millió csemetét osztottak ki eddig ingyen a kopárterületek beerdősítőinek, s mindjárt utána mégis komoly kárhoztatást mond a mű felett, hogy miért nem ad számot arról is, mennyi fogamzott meg a sok millió csemetéből.

Nagy szorgalommal összeállítottnak mondja az 1884-ik évi tűz, szél- árviz- és rovar-károkról szóló kimutatásokat, de értéket nem tulajdoníthat nekik, mert a szarvasok, őzek, vad-disznók és medvék által okozott károk nincsenek számszerűleg kimutatva.

Nem bizik azon számításokban sem, melyek a Magyarországon uralkodó legelőhiányra és ezzel szemben az erdei legelő értékére vonatkoznak, mert az erdőn és mezőn élő vadak száma és takarmány szükséglete nem vétetett számitásba. Ellenben határozottan kárhoztatja, hogy a munkában végül a nagyobb földbirtokosok után felvannak sorolva azon nagyobb fakereskedők is, kik az utóbbi időben az egyes megyékben nagyobb vásárlásokat vagy faeladásokat eszközöltek.

És végül nem tudja megérteni B. I. ur, hogy egy statistikai munkának, melynek egyik célja az, hogy a magyar állam erdészeti viszonyait minél szélesebb körben megismertesse, miért kellett a magyar mellett néhány példányban francziául és németül is megjelenni.

Ezek azok az érvek, melyek B. I. ur könyvbírálatának megfogható lényegét képezik. Nem hagytunk ki a sorozatból semmit, a mit legalább látszólag figyelemre méltónak találtunk, s nem tettünk megjegyzést közülök még a nevetségesre sem, hogy egészen elfogulatlanul ítélhesse meg mindenki, nem volt-e

igazunk, midőn mult évi kis czikkünkben roszakarat által vezetettnek mondtuk azt a tollat, mely ennyi és ilyen érvre támaszkodva, olyan támadást tud intézni egy könyv ellen mint az előbbi czikk? Kérdjük, nem nevetséges-e az ilyen bírálat azokkal a nyilatkozatokkal szemben, melyek a B. I. ur által haszontalannak és veszedelmesnek mondott műről majdnem minden magyar közgazdasági folyóiratban és napi lapban (még a „Pesti Napló“-ban is) megjelentek. Meglehet, hogy B. I. ur illetéktelennek találja az ő szaktudományaival szemben ugy a magyar sajtót mint a magyar erdészeket. Nos hát, nem szivesen ugyan, de az ő kedvéért ideigtatunk egy pár sornyi kivonatot olyan bírálatokból is, melyek nem magyar lapokban láttak napvilágot és nem magyar erdészekről származnak.

1. A „Zentralblatt für das Gesamte-Forstwesen“ 1886. évi novemberi és deczemberi füzetében hosszabb bírálatot közölve ezeket mondja:

„Bedő országos főerdőmester a feladatnak oly módon felelt meg, mely részére mindenek előtt az ország háláját s bizonyára nem csak a Magyarországon lévő, de azon kívüli szakértők elismerését is biztosítja. A jó hazafi törekvése által vezéreltetve, mindenütt megmondja az igazat.

A magyar államerdészet a németnyelvű kiadás által nagy köszönetre kötelezett, mert ez által egy új és hatalmas tag illesztődik be az európai erdőstatistikába s ezzel egy oly tantárgy kiművelésébe, a mely eddig csak igen kevésbé volt tárgyalva s ha ez történt is, fájdalom nem mindig eléggé rendszeresen. Az erdőstatistikának sokkal gondosabb ápolásra van szüksége mint a minőre eddig talált, ha az erdők nemzetközi nagy kérdéseihez közelebb kívánunk jutni, vagy azokat sikeres megoldásra juttatni vagy ahoz közelíteni kívánjuk. Nagy érdeme Bedő országos főerdőmesternek, hogy a kérdésben forgó munkában az általános erdőstatistikához ily gazdag és jeles munkát szolgáltatott. Szemben e munka nagy terjedelmével a fordítás kisebb hiányai s egyes tévedések a tabellák rubrikáiban egészen háttérbe

szorulnak, s csak a legmelegebben elismert azon ítéletet ismételtük, melynek már fennebb is több helyt kifejezést adtunk.

2. Az „Oestereichische Forst-Zeitung“ 1886. évi 176. számában írja. Az egész munka igazán nagyszerűen van tervezve, s minden részében oly nagy gonddal végrehajtva, hogy valóban hű képet nyújt a magyar erdőgazdasági viszonyokról. Ha tehát ez érdekes munkáknak tervezetéért és kiviteléért, kimerítő előadásáért s azon szorgalomért melylyel az kidolgozva lett, a legkorlátlanabb dicséretben részesítettük, egy hibáztatást tekintettel annak nagy terjedelmére, nem mellőzhetünk. Csak meg kell gondolni, hogy négy részben három nagy kötet nagy-negyed alakban 1800-nál több oldalon s ahoz még egy minden esetre pompás ábrázati térkép, mely 5 négyzet méter nagy. Jóllehet, hogy a munka ára (térképpel 25 frt, térkép nélkül 15 frt) tekintettel terjedelmére és kiállítási költségeire, igen csekélynek mondható; de azért mégis még mindig elég magas arra, hogy az erdészeti körökben való nagyobb elterjedését hathatósan megakadályozza. Egy ily elterjedés pedig az ügy érdekében és tekintettel annak magas belértékére igen kívánatosnak mondható.

3. A „Wiener Allgemeine-Zeitung“ 1886. évi 2203. számában ezeket írja:

A statistika egy mester-művével van itt dolgunk. Szerző Bedő Albert országos főerdőmester, mint első rangu erdészeti szaktekintély a monarchia határain túl is ismeretes s ezen munkájával a magyar erdőgazdaság és a magyar erdészeti szakirodalom körül szerzett gazdag érdemeire a koronát tette fel. Bedő nemcsak hivatalnok, hanem a gyakorlati életben is áll s Magyarország minden erdészeti törekvésének lelke. Be kell vallani, hogy nem írigység nélkül tekintünk a magyar erdészet érdekeltjeinek Bedő vezetése alatt elért sikereire.

Csak kívánatos lenne; hogy az erdőgazdaság Ausztriában is azon tevékeny fejlesztésre találjon, melyben a monarchia másik felében részesül.

4. A „Neue Freie Presse“ 1886. évi július 1-én kiadott 7846. számában hosszabb ismertetésében és elismerő bírálatában ezeket írja:

Olyan munka, melyért teljes elismeréssel kell adóznunk. Hasonló és oly kiterjedésű mű egy oly nagy ország erdészeti viszonyairól, mint a magyar koronáé, tudtunk szerint az erdészeti szakirodalomban

nincsen, különösen ha tekintetbe vesszük annak kimerítő sokoldalúságát a benne foglalt összeállításokat és adatokat.

Szerző, ki rendkívüli tárgyilagosságra törekszik, joggal kívánja, hogy az ország növekvő szükségletével szemben fokozódó tenyésztés érvényesüljön.

A munka minden számadata táblázatok sorával kap lehető bizonyítékot. Ezért ismételjük állításunkat, hogy mindazok, kik a magyar állam erdészeti viszonyai iránt érdeklődnek, ezen minden tekintetben jelesen kidolgozott forrásmunkát használják, hogy azonnal megfelelő helyes tájékozásra találjanak. Élénken sajnáljuk, hogy Ausztriát illetőleg hasonló munkára nem utalhatunk és üdvözljük szerzőt ezen kiválóan érdemteljes munkájáért.

5. A „Forstliche Blätter“ 1886. évi júliusi füzete írja:

Ezen igazán nagyszerű statistikai munkát mindenki bámuló tisztelettel veszi kezébe. Szerző kötelességéhez hiven tudósít a magyar erdészeti viszonyokról, kerül minden szépitést. Szerzőnek és a magyar kormánynak köszönet illik minden hazai és külföldi szaktárs részéről szakirodalmunk ezen példás diszének elkészítéseért és diszes kiadásáért.

6. A „Journal de L'Agriculture“ 1886. évi július 3-án kiadott számában a munka tartamát ismertető cikkét következőkép végzi:

Nagy gonddal készített erdészeti térkép egészíti ki e nagyszerű munkát, mely a maga egészében korunk legjobb és legteljesebb erdészeti statistikája.

7. „Magyarország közgazdasági és mivelődési állapota“ czim alatt az országos kiállítás alkalmából irt munkájában Keleti Károly következőket írja:

„A mit 1878-ban még fájlalva kellett említenünk, hogy az állami és alapítványi erdőkön kívül, nem is ösmerjük erdőállományunkat, az is megszűnt jogosult panasz lenni, mert Bedő Albert országos főerdőmester korszakot alkotó műve: „A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása“ teljes világosságot áraszt erdészetünkre. Ha az 1885-diki kiállítás az erdészet terén egyebet sem mutat vala föl e nagy munkánál, akkor is hálával telhetnénk el szerzője és ennek megbízója gróf Széchényi Pál földmive-

lési minister iránt, mert most legalább tisztán tudjuk: mink van, mit kell gondozva őriznünk, nevelve fejleszteniünk“.

Igaz, hogy a szakmájáért lelkesülő erdész talán némi könnyen megbocsátható elfogultságánál fogva kissé túlszigoruan ítéli meg erdészeti viszonyainkat; kevésnek találja az erdőt, kesereg a régóta elkövetett pusztításokon és közel fogytán lévőknek mondja értékes tölgyerdőinket, főleg a szlavoniai hires dongafa adókat.

Ámde az említett szakférfiu egyuttal erdeink gondozója, az erdőtörvény közvetlen végrehajtója, s ha egyhelyt panaszkodik és megkorhol, máshelyt ismét biztat, mert erdeink jó karba helyezése még nem multaidejét és jó kezelés mellett erdeink értékben még emelkedni is fognak.

E néhány sor kivonatban találja meg B. I. ur egyebek mellett arra is a feleletet, mi haszna lehet annak ha egy hazai viszonyainkat ismertető munka azon nemzetek nyelvén is megjelenik, melyek — mint jól tudjuk — könnyen és gyakran ítélnék felületesen rólunk.

* * *

B. I. ur második cikke — mint említettük — „Erdészetiünk“ czimmal jelent meg és általában véve az egész magyar erdészetről mond ítéletet. Hogy milyent és minő alapon? — arra adjon feleletet maga a cikk, mely itt következik:

I.

Hogy közigazdaságunk e nevezetes ágára nézve világosan tájékozva legyünk, annak fejlődésében három korszakot különböztetünk meg: az üzleti, a szaktudományi és a gyakorlati korszakot.

Az üzleti korszak 1868-ban azzal kezdődött, hogy a magyar pénzügyministerium az államerdők átvételekor azonnal azt fürkészte ki, hogy mily gazdálkodás folyt addig az államerdőkben, s minthogy találkoztak olyanok, a kik azt teljesen elhibázottnak tartották, a pénzügyi kormány hozzáfogott annak czélszerűbb berendezéséhez.

Ez annyiban sikerült is, amennyiben az akkori pénzügyminister, magasztaló dicsőítésekkel elhalmozva, beleegyezett, hogy az államerdők

kezelését, mely addig különböző dikaszteriumok között volt megosztva, központosítsa.

Most tehát a kincstári erdők kezelése jobb, szaktudományilag képezett kezekbe került s hogy ezen új korszakban mennél több hasznos berendezést lehessen tenni, egymásután több jelentékeny beruházási összegek megszavazását indították meg.

Erre már 1872-ben valóságos dicshimnusz zendült meg az összes hazai lapokban ama meglepő vívmányok fölött, melyekkel az ujonnan szervezett államerdészet dicsekedhetett. Itt is, amott is nagyszerű faüzletek jöttek létre, melyek mind oly rózsás színben voltak föltüntetve, hogy államadóságainkat már az utolsó fillérig kifizetve gondoltuk s csaknem azon utópikus aranykorba képzeljük bele magunkat, a mikor az adófizető nemcsak minden tehertől megszabadul, hanem a nagyszerű erdőjövedelmek fölöslegéből még évi osztalékot is kap az államtól.

Azonban eme vérmes reményekből táplálkozó örömmünket csakhamar keserű csalódás váltá fel. A milliók értékére rugó faüzletek egészen csekélyeknek látszó akadályok miatt kisebb-nagyobb mértékben meghiusultak.

Ama nagyszerű üzletek között, melyek akkoriban országos bámulatot gerjesztettek, egyik legnevezetesebb volt a 20 milliót meghaladó, mármárosi szerződés, mely fenyőfára 10 évi tartammal volt kötve, de a pénzügyi kormány igen szerencsétlen volt a vevővel, mert az csak hat hónapig tett eleget kötelezettségének s még 1872-ben megszüntette a fizetést. S mit csinált erre a kormány? Méltányossági szempontból (!!) belenyugodott a vevő eljárásába, azaz méltányossági szempontra helyezkedett oly szerződésszegéssel szemben, melynél jóhiszemű tévedésből származó elszámításról szó sem lehet.

Nem csekélyebb feltűnést okozott a horvát határőrvidék-féle faüzlet a kincstári erdőségeken. Itt 33 milliót meghaladó összegről volt szó; de a szerződés még csak életbe sem lépttetett, mert a vállalkozók azt a kifogást emelték a kormány ellen, hogy a szerződésileg megállapított föltételeknek, melyek egyedül a helytelen erdőberendezésre voltak visszavethetők, nem felelt meg. (!!)

Ezen és még számosabb üzleteket az értekezések egész özöne előzte meg, mely még az akadémiát is elárasztotta s elkeseredett tollharcz folyt az erdészeti szakma tudományos alapelvei fölött.

S mindennek eredménye az lett, hogy egyesek jó, sőt igen jó üzletet csináltak — az államnak pedig a szeme koppant.

Mindezt csak annak kimutatása végett hozzuk föl, hogy erdészetünk üzleti fénykorában rengeteg fakészlet állott a kormány rendelkezésére, amint hogy különben ama nagyszerű üzletek érthetők sem volnának, valamint a tudósok, — természetesen az erdészeti szakma avatottjai, anyagi alap hiányában szellemi erejüket hiába szintén nem pazarolták volna.

Körülbelül két év előtt, tehát csaknem 16 év után, mikor a pénzügyministernek ismét sok pénzre volt szüksége, az államerdészeti igazgatóság legfőbb személyesítője megint a tudományos akadémia elé állott, hogy a tudós hallgatóság előtt egy szép értekezést tartson általában erdészetünk szomorú állapotáról, különösen pedig értésére adja a közönségnek, hogy az államerdőkben 34.7 millió köbméterre menő tulvágás történt, a mi csak könnyedén számítva is, 30 millió frtnyi értéknek felel meg; továbbá, hogy 100.000 holdra terjedő erdei talaj kopáron s beültetlenül állván, annak befásítására legalább egy millió forint szükséges; más szavakkal ez annyit tesz, hogy a nemzet erdővagyonára most 31 millióval kevesebbet ér.

Egy tudományos testület előtt tartott értekezésnek mindenestre igen megnyugtató és vigasztaló hatással kell lennie, amit közönséges, csupán az erdészeti szakban fegyelmezett agyu gondolkodók fölfogni nem képesek. S valóban mi azt hisszük, hogy az ilyen katasztrófa nem annyira tudományos testület, mint inkább bíróság elé tartozik.

Erdészetünk tudományos korszakában károkról nem beszélhetünk ugyan, mert a hazai erdészeti szaktudomány terén még olyformán érezzük magunkat, mint Petőfi „Bolond Istókja“, a kinek csak azért nem volt félelem szívében a zsványoktól, meri tudta, hogy még „bányában a pénze“; a kinek semmije sincs, azt nem érheti kár, azonban itt épen úgy, mint az üzleti korszakban, szintén a nagyzás van napirenden.

De senki se ámitsa magát azzal, hogy a tudományos mázzal csillogó értekezések s diszkiadásu nyomtatványok bárkit is meggyőzhessenek arról, hogy ezen elhanyagolt és mostohán kezelt szakma hazánkban elvégre méltó helyet foglal el és fejlődésében más nemzetekkel lépést tartani képes. Némi csekély használható anyagocskán

kivül alig van egyebünk fordításoknál s másolásoknál, melyek ugy illenek erdészeti viszonyainkhoz, mint a frakk és éghasítóhoz a sujtásos huszárnadrág és sarkantus csizma.

Tulajdonképi nemzeti erdészetünk ugyancsak nemzeti irányú szakirodalommal még épen nincs s nem is lesz mindaddig, míg annak megterméséhez teljes szabadsággal, férfias komolysággal, de sokkal kevesebb pompával hozzá nem látunk. Hogyan fejlődjék az irodalom kellőleg a tudomány bármely ágában is, ha még a megértéshez szükséges elnevezések sincsenek megállapítva? Pedig, hogy mi még ezen sem estünk át, kitűnik abbói, hogy az országos erdész-egylet 3—4000 forintot szavazott meg, hogy 20 év után egy újabb erdészeti műszótárt adhasson ki.

Hogy mily gyöngye lábón áll még nálunk az erdészeti szak-tudomány, abból is kitűnik, hogy maga a m. kir. országos főerdőmester még mindig az erdők egyenlő területű beosztása mellett rajong, ami pedig egyrésztől abnormis, erdészeti viszonyaink mellett nem alkalmazható, más részről meg arra mutat, hogy semmi figyelemre sem méltatja az erdőtörvényt, melynek 17. §-a az „okszerü jövedelmézést“ minden erdőbirtokos részére biztosítja.

Az erdőbeosztásnak eme dédelgetett módszere már legalább félig-meddig szabályos erdőművelési állapotot föltételez, mivel pedig ilyen bárhol is ritkán, hazánkban meg épen nem található, elkezdettek bülönbféle módszereket találgatni, melyek nagyon alkalmasak arra, hogy az erdőbirtokos nyakába nemcsak olyan terheket varrjanak, melyek csaknem meséseknek mondhatók, hanem arra is, hogy az erdőbirtokos törvény által biztosított jogos tulajdonának teljes élvezésében részesüljön. Egyik igen tevékeny követünk, a ki a közegészség ügyét nagyon szíven látszik hordani, legújában azt a rég ismert frázist ismételte, hogy: „A tudomány hatalom.“ — A mi erdészetünk terén ez a mondás egy kis változást szenved s emigy hangzik: „A hatalom a tudomány.“

Tüzetes esetek, melyekből kitűnik, hogy maga a m. kir. főerdőmester is összeütközésbe jött saját erdészeti szaktudományával, annál inkább jogositanak bennünket ezen föltevésre, mert azon esetekből sem a tudomány elveinek, sem a jognak tisztelete ki nem magyarázható, hanem csak a teljhatalom vaskényszerére vonhatunk következtetést.

II.

A tapasztalat bizonyítja, hogy a levélborítékban Budapestre küldött erdők egy-két évi hányás-vetés után, a zöld asztalnál át-megátvizsgálva, a legkülönösebb s minden erdészeti szakértelem teljes hiányára mutató kifogásokkal ismét oda mennek vissza, a honnan el voltak küldve, hogy az erdőberendezés komédiáját ismét elül lehessen kezdeni. Innen van aztán, hogy az erdészeti szakma avatott, valódi művelői meglábolthatatlan zavarba jönnek, a szakmunkálkodás terétől elidegenednek, a szerencsétlen erdőbirtokosra pedig csak kellemetlenségek, gazdasági zavarok, indokolatlan költségek, sőt még büntetések is várnak.

Csak Pozsonyt hozom föl például. Mikor már a törvény 49. §-a értelmében a 300 frttól 1000 frtig fokozható s félévenként ismétlendő törvényes birság veszélye is fenyegetővé vált, tehát a zavar legégetőbb, utolsó perceiben pályázatot hirdetett a város az erdei üzemtervek elkészítésére és — egyetlen pályázó sem jelentkezett!

Hogy mennyi pénzt, mennyi munkaerőt pocskékolunk el a különben oly egyszerű erdei gazdálkodásnál, elképzellhetjük, ha meggondoljuk, hogy most már a tulajdonképi erdészeti személyzetten kívül még megyei közegekből, erdei államrendőrségből, államerdészeti főfelügyelőségből álló gépezetet is tákoltunk össze erdei gazdálkodásunk ellenőrzésére, oly gépezetet, mely nagyságra nézve alig található párját. És még ez a százkaru és kerekü gépezet ily módon is csak úgy mutathatna föl sikert, ha a gépészek számát annyira szaporítanók, hogy egész kis hadsereg kerüljön ki belőlök, melynek föntartására azután az esetleg mutatkozó csekély haszon elég sem lenne.

A gyakorlati korszak szolgáltatja a legszembeszökőbb bizonyítékokat a mi erdészeti viszonyaink tarthatatlanságáról. Igaz, hogy erdőt nem lehet egy pillanat alatt elővarázsolni, sőt az elhanyagolt régi erdőállományok sem változtathatók azonnal virágzó erdőtelepekké; de az hatalmunkban áll, hogy mikor valamely törvény vagy rosszszul alkalmazott rendszabály csak akadályozólag hat, mikor oly ferdeségek merülnek föl, melyek csak költséget okoznak, de javulást semmi irányban sem eredményezhetnek: azoknak eltávolításáról idejekorán gondoskodjunk. És a kormánynak egyedüli

föladata csakis abban áll, hogy a földművelést mennél szerényebb mértékben alkalmazott fölügyelete alatt minden irányban támogassa s minden nyügtől megszabadítva fölvirágoztassa.

Tekintsük a dolgot tapasztalataink kalauzolása mellett kissé közelebbről.

A Pozsony- és Mosonymegyékben elterülő hitbizományi erdőségekben még az erdőtörvény megjelenése előtti időktől kezdve egész a legujabb időkig a kiültetett területek s vágások is mindenütt, mindennemű gabonafélével be voltak vetve, kaszálva s alomanyag gyűjtésére használva, azonfölül pedig a vadak által annyira összerongálva, hogy most egész területek oly pusztá, fanélküli irtásoknak látszanak, a hol még gyepföldre is alig bukkanhatunk. Ilyen erdőrombolás tehát minden akadály nélkül lehet véghez!

Mikor pedig ezen erdőségeknek törvény által megrendelt, hű leírása a főhatósági zöld asztalon megjelent, ezen szánandó erdőművelési viszonyokat s rengeteg hiányokat még csak figyelembe sem vette a főhatóság erdőtudományi bölcsessége, hanem ahelyett a rovatok kákáján keresett csomókat és a berendezési munkában, mely a hiányokat megtámadta, oly nevetséges változtatásokat rendelt, hogy azok olvasásánál a leggondosabb óvatossági szabályok mellett is az ázsiai pestis veszélye környékezi az embert.

Bars- és Hontmegyében értelmes és szorgalmas erdőművelők nagyszabásu erdei ültetvényeket rendeztek, melyek sok ezer forintba kerültek s ezen megyéknek diszül szolgáltak: most ezen virágzó erdőterületek az őzek, vaddisznók elszaporodása következtében annyira össze vannak harapdálva, összevágva és föl vannak dülva, hogy talán emberöltők után sem indulhatnak sikeres tenyészésnek.

A tölgyesek rohamos pusztulását már 20 év előtt szóvá tették az erdészeti s földművelési szaklapok; de a vaddisznók elszaporodása mellett még csak gondolnunk sem lehet arra, hogy a pusztulásnak újabb tölgy nevelésével elejét vegyük. Hát még a községi, kis erdőbirtokosok mennyit szenvednek. És kénytelenek szenvedni, mert a vad a bérlőé, azt bántaniok nem szabad.

Trencsénmegyében az erdei szolgálmányok még egészen a 48 előtti érvénnyel birnak, mert úgy látszik, hogy a boldog emlékü urbérváltási eljárás majd talán csak államiságunk harmadik mille-

niumában ér véget. Az ottani uradalmakra nézve nincs menekvés; megkötözött kezekkel kell nézniök az erdőkben üzött, példátlan rabló-gazdálkodást, a legkiméletlenebb erdőpusztítást.

Az országos erdészegylet azzal az örvendetes hirrel lepette meg bennünket, hogy egy látogatás alkalmával a japáni — igen is, a japáni államerdőmester a mi erdészeti viszonyainkról igen kedvező és magasztoló módon nyilatkozott.

Mi azonban azt hisszük, hogy a Frohner-vendéglő pinczéje sem tüntethetvén föl a távol Kelet eme ravasz államférfia előtt a mi erdészetünket úgy, „a mint kellene“, a helyett, hogy nyomoruságos erdőviszonyaink rajza után nézett volna, inkább vendégszerető ciceronéi fényképének megszerzéséről gondoskodott, hogy azt Japánba magával vive, mint ritkaságot mutathassa be honfiainak, a kik alkalmasint képzelni sem tudják, hogy parádében, Tuhutum-kalappal és kardosan hogyan lehet az erdészeti szaktudomány fejlődését megérezkíteni s hatásosan ábrázolni.

B. J.

B. I. ur könyvbírálatára fentebb azzal válaszoltunk, hogy egész részletességgel igyekeztünk kivonni első cikkéből azon érveket, melyekre ő támadását alapítja. Itt már nehezebb ez a munka, mert mint mindenki láthatja a sok szónak, hangzatos fejtegetésnek s erőteljes kifejezésnek igen kevés a magva. Avagy nem tisztán handa-banda-e mindaz a mit B. I. ur ezen cikkében a magyar erdészeti üzleti tudományos és gyakorlati korszakáról elmond. Ha jól sejtjük B. I. ur ezen fejtegetéseiben, bírálat alá akarta venni a mult hibáit, hogy feltárja a jövőben követendő helyes irányt. Nos hát ez szép és hasznos feladat, csak hogy a ki ilyenre vállalkozik, annak kell birni azzal a képességgel, hogy higgadtan, ferdítés és nagyítás nélkül mutassa fel a hibákat, s a mi még főbb, ne vonjon le a konstataált tényekből a logikával homlokegyenest ellenkező következtetéseket, mint B. I. ur, ki miután maga állította, tulozva ugyan, de egész határozottan, hogy Magyarország erdőségeinek nagy része rossz karban van, még sem talál semmi megnyugtatót abban, ha az országos főerdő-

mester, nem csak figyelembe veszi, hanem még az akadémia színe előtt is hangoztatja azt az óvatosságra intő tényt, hogy hazánknak csakugyan nincs több fatermése, mint a mennyi szükségleteit állandóan fedezheti, s hogy ennél fogva érdeinket mérsékelten használni és gondosan ápolni elengedhetetlen kötelességünk. B. I. ur mi megnyugtatót sem talál ebben, pedig azt mondja, agya erdészetiileg fegyelmezett. Ha az volna, nem történhetnék meg vele, hogy egy és ugyan azon cikkben először egész az elkeseredésig menő panasz hangokat hallasson a felett, hogy erdőségeink mennyire el vannak nyomorodva a rablógazdálkodás csapásai alatt, — s utánna mindjárt egy országos tájékozottsággal bíró tekintély biztos hangján állítsa, hogy az erdőművelés és erdőfentartás iránt támasztott szerény követelések „annyira népszerűek“ az országban, hogy csupán a zaklatásokat kell megszüntetni s az a fontos államgazdasági ügy, melyet az országra nézve az erdők fentartása és okszerű kezelése képez, minden nehézség nélkül rendezve lesz önmagától, még a községeknél is. Fegyelmezett agy szerint ez a szembe állítása az ellentétes dolgoknak, következetlenség. B. I. urnak azonban úgy látszik bizonyítékokra volt szüksége egyszer arra nézve, hogy az országos főerdőmester könyvében kimutatott erdők nincsenek meg, mert ezeket a rablógazdaság már tönkretette, s máskor arra, hogy a kormány felügyelete, gondoskodása s különösen az üzemtervek elkészítésére vonatkozó utasítása, feleslegesek, sőt veszedelmesek, mert csak zaklatják a népet s elkeserítik az erdészeti szakma avatott művelőit.

Különösen ez az üzemtervek készítésére vonatkozó utasítás az, a mely ellen B. I. ur egész elkeseredéssel kikel, nem tartóztatva vissza magát, még a legkimélethetlenebb tollharczban is szokatlannak tekinthető kifejezésektől. De hát kérdjük, indokolja-e B. I. ur cikkeiben csak valamivel is

ezeket az erős kifejezéseket s nem tisztán szubjektív indulatokból fakadnak-e kitörései, melyek egész az ázsiai pestis emlegetéséig emelkednek?

Avagy azok a dolgok, a miket B. I. ur emleget: hogy Mozsony megyében egyes hitbizományi erdők még az erdő-törvény életbelépése előtti időtől kezdve folyvást roszul kezeltek; hogy Pozsony város nem talált kellő időben alkalmas szakembert, ki erdeinek üzemtervét kellő időben elkészítette volna; hogy Bars és Hontmegyékben a vaddisznók elszaporodása valóságos csapásnak tekinthető; hogy egy meg nem nevezett szakembernek üzemtervi munkálata állítólag oly nevetéses változtatások követeléssel küldetett vissza a felsőbb hatóságtól, hogy az illetőt a pestis veszélye környékezte stb. mehetnek e komoly érv számba egy hivatalos utasítás elítélésénél? Bizonyára nem, de arra már nagyon is alkalmasak, hogy akaratlanul is kitaláltassák az olvasóval, mi lehet ezen egész felindulásnak az indító oka. Mindenesetre nem volna nagyon különös dolog, ha egyik vagy másik olvasónk arra a gondolatra jönne, hogy talán épen maga B. I. ur volt az az emlegetett erdőgazda a kinek üzemtervét visszautasították, s innen az ő haragja az utasítás ellen. Hát ilyen esetben a felindulásnak, melyet talán még a kárba vesztett idő és anyagi haszon is magasabbra fokoz, egészen természetes következménye a méltatlankodás, de a ki ezt a nyilvánosság előtt is szellőztetni kívánja, annak kötelessége aztán fegyelmezett agygyal és tollal meg is okolni a vélt sérelmet. Maga a méltatlankodás és elkeseredés egy szakmunka visszautasítása felett, még nem igazolása annak, hogy ez a visszautasítás igazságtalanul s nem épen az annyira megtámadottnak mondott erdők érdekében történt. Bizonyítékok szükségesek ide s nem nagyhangu szavak és olyan érvelések, hogy a kormány utasítása nem lehet jó, mert sok táblázatot foglal magában s hogy erdő-

gazdasági állapotaink ilyen meg amolyan voltán nem lehet megütközni, midőn maga az országos főerdőmester is még mindig azon rendszerért rajong, mely az erdőgazdaság rendezését a területre alapítja. B. I. ur megelégszik ezzel, s ez mindenesetre elég is arra, hogy azok a szakemberek a kik erdőrendezéssel foglalkoznak és hazánk viszonyait ismerik, világosan ítélhessenek annak a szaktudománya felől a ki az országos főerdőmester és a kormány utasítása által elfoglalt álláspont felett még mindig megtud ütközni s az erdők használatának szabályozásánál a területnek oly értelemben való alapul vételét, a mint a kérdéses utasítás megkívánja, az erdőtörvénynyel szemben helytelennek, a mi viszonyaink között meg nem felelőnek és mint a „még mindig“ szavakból következtetni lehet, valami elavult dolognak tartja.

Nem is foglalkozunk tehát többet B. I. ur kritikájával s csupán azt konstatáljuk még, hogy cikkeiben részint egyenesen, részint mellékesen többször ad kifejezést azon meggyőződésének, hogy a magyar erdészek tudatlanok, hogy nemzeti erdészetiünk nincs, mert a magyar erdészeti szaktudomány üres mázból álló megfoghatatlan semmiség, olyan irodalommal, mely nem egyéb haszontalan másolásnál stb.

Midőn mi ezeket a cikkeket a „Pesti Napló“-ban elolvastva, fennebb említett kis cikkünkben ígéretet tettünk, hogy alkalom adtán e lapok olvasóit is megismertetjük velük, nyíltan kimondtuk azt is, hogy B. I. ur kritikáját mértéken alólinak, a forrást tisztátlannak és az írókat olyannak tartjuk, a ki mindent gyalázzni kíván a mi magyar. Ítéljenek most olvasóink, igazunk volt-e akkor s ha ítélték, olvassák el még az itt következő levelet is, melyből megtudhatják, hogy ki az a B. I. ur, a ki ennyi szerénységgel, ennyi jóakarattal és ennyi szakértelemmel felfegyverkezve fog tollat kezébe, midőn szakunk közérdekű ügyei felett kritikát mond.

Tekintetes szerkesztőség! Nem lévén becses folyóiratának, az „Erdészeti Lapok“-nak előfizetője, csak véletlenül jutott kezemhez annak mult deczemberi füzeté, melyben lapozgatva, a „Különfélék“ legelső cikkekcskéjében látom, hogy „szerény bírálatom“, melyet a „Pesti Napló“ tekintetes szerkesztősége mult évi folyamának 211. és 218. számaiban *B. J.* és *B. K.* jegy alatt közölt, névtelenségénél fogva némi keserű benyomást okozott, a miért is a tekintetes szerkesztőség arra érzi magát indíttatva, hogy ama bírálatot az „Erdészeti Lapok“ hasábjába fölvegye.

Azon támadásokra, melyekkel a tekintetes szerkesztőség még ama szerény bírálat közlése előtt csekély személyemet megtisztelti, szabad legyen mindenekelőtt kijelentem, hogy nekem a publicistikai szerénységen kívül épen semmi egyéb okom sincs arra, hogy nevetem, mely valamint az erdészeti szakműködés terén széles e hazában ismeretes, ugy családi viszonyaim tekintetében is érintetlen tisztaságban áll, rejtegetni iparkodjam, azért a tekintetes szerkesztőség engedelmével kiírom azt jelen soraim alá világosan.

Hogy pedig azon 1880-ik évben sikertelenül táplált vágyam, melyszerint becses lapjában, mint egyetlen szaklapban, szerény tollam után néhány őszinte szakszerű szót emelhessek, valahára csakugyan teljesült, azért rendkívül lekötelezve érzem magam, noha másrésről sajnálnom kell, hogy kerülőkön érhettem azt el, a mire egyenes uton el nem juthattam.

Még szerencsésebbnek tartanám magam, ha a tekintetes szerkesztőség a főntebb említett szerény bírálat mellett a „Pesti Napló“ folyó évi január 9. és 30-diki számaiban „Erdészetünk“ czim alatt megjelent cikkeimet is szives figyelmére méltatná s közölné; az által a „rosz akarat“ és a „forrás tisztasága“ is jobban megítélhető lenne s némileg én is fel lennék mentve attól, hogy szándékomat az „Erdészeti Lapok“-ban igazoljam, mely ugyis csak választottak előtt szokta megnyitni hasábjait.

A sajnálatos nemzetiségi viszálykodások, melyek már az erdészeti terén is megmutatkoznak, szintén nem tegnapi keletűek s az „Erdészeti Lapok“ ama panaszából is kiérezhető, hogy „mindent mi magyar, gyalázní kívánnak“. De a mennyiben ezen panasz az én szerény bírálatomra vonatkoznék, engedje meg a tekintetes szerkesztőség, hogy azt részemről, mint roszakaratu koholmányt visszautaa-

sitsam. Az erdészeti szakmában töltém ifjuságomat, abban öszültem is meg, az erdészet terén, tehát én nem nemzetiségeket, hanem csak erdei gazdákat ismerek.

Midőn a tekintetes szerkesztőséget arra kérem, hogy jelen soraimat becses folyóiratában, az „Erdészeti Lapok“-ban közölni s arról engem értesíteni kegyeskedjék, hazafias tisztelettel vagyok

a tekintetes szerkesztőségnek

Pozsonyban, 1887. márczius 9-én

készséges szolgálja :

Balhauser József,

magánzó erdőmester.

E levél közlésével végleg befejezzük Balhauser ur legujabb publicistikai működésének méltatását, nem ütközve meg legkevésbé sem, hogy az „Erdészeti Lapok“-at nem szokta olvasni, de viszont nem is téve magunknak egy pillanatilag sem szemrehányást a miatt, hogy emlegetett irodalmi közreműködésének 1880-ban véletlenül nem nyújtottunk tért. Nem emlékszünk ugyan miből állt az a közlemény, melyet az előbbi levélből vonható következtetés szerint állítólag nem adtunk ki, de abból, hogy a papirkosárba került, következtetnünk kell, hogy ép oly szakszerű, higgadt és tárgyilagos lehetett, mint a mostaniak.

Balanographiai magyarázatok.*)

Közli: Borbás Vincze.

Simonkai L. ur az „Erdészeti Lapok“ 1887. évf. 42—47. lapján az én balanographiai állításaimat itt-ott elhomályosítani vagy megingatni igyekszik. Hogy Simonkai cikkének nagyobb része csak ingadozás, nagyon könnyű lenne kimagyaráznom; de hogy a polemiának végeszakadjon,

*) Az ezen ügyben felmerült polemiát jelen közleménnyel befejezettnek jelentjük ki.

Szerk.